

## ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕЖИМУ ІНФОРМАЦІЙНОГО НАПОВНЕННЯ ВЕБ-САЙТУ

*В. М. Борівська, Т. В. Михайліна*

*Анотація.* У статті проаналізовано проблематику правового режиму інформаційного наповнення веб-сайту, зокрема досліджено законодавство та позиції науковців щодо особливостей електронної інформації і правових аспектів її використання. Виявлено, що правовий режим інформаційного наповнення залежить безпосередньо від виду інформації, яка розміщується на веб-сторінці та її об'єктивної форми вираження. При цьому поширення інформації, що виражається через об'єкти інтелектуальної власності, поділяється на два види: опублікування, як завершальний етап створення об'єкта авторського права, та опублікування, як форма використання останнього. Причому останнє охоплюється двома способами його використання: відтворенням та публічним сповіщенням об'єкту. Методологічною основою роботи є діалектичний, системний, порівняльно-правовий та формально-юридичний методи.

*Ключові слова:* веб-сайт, інформаційне наповнення веб-сайту, контент, об'єкт права інтелектуальної власності, правовий режим.

*Вступ.* Із появою мережі Інтернет почали виникати нові суспільні відносини, частина з яких підлягає правовому регулюванню з метою гарантії та захисту прав та свобод осіб. Так, технічний розвиток суспільства зумовив розгляд інформації під новим кутом. Як приклад, з'явилася проблема недостовірної інформації та захисту особистих даних. Веб-сайт виступає джерелом отримання інформації у мережі Інтернет, і його інформаційне наповнення є його обов'язковим елементом (контент). У більшій мірі контент містить інформацію з відкритим доступом. Разом з тим, відкрита інформація часто поширюється через носії інформації, які вже охороняються правом, зокрема правом інтелектуальної власності. Даний аспект спричинив виникнення окремого правового режиму використання та, зокрема, опублікування об'єктів права інтелектуальної власності у мережі Інтернет шляхом розміщення на веб-сайтах. Тому актуальним є дослідження особливостей інформаційного наповнення веб-сайту з метою удосконалення правового режиму останнього в умовах лише формування позиції законодавства і суспільства загалом до такого типу суспільних відносин.

Дослідженням правового режиму веб-сайту, в тому числі його інформаційного наповнення, займалися такі науковці як, В. Б. Наумов, М. В. Гура, О. С. Фелечко, К. О. Зеров, Є. А. Булат, Н. В. Філик, В. Ю. Молодід, Ю. Е. Атаманова, Н. І. Майданик, С. В. Ясечко, Ю. М. Жорнокуй та ін.

Метою статті є узагальнення законодавства та наукових позицій щодо правового режиму інформаційного наповнення веб-сайту та визначення його особливостей.

*Виклад основного змісту.* На сьогодні головною метою веб-сайту є опублікування та поширення інформації. Безпосередньо ця інформація відображається на веб-сторінках і утворює окрему складову веб-сайту – контент або, інакше кажучи, інформаційне наповнення.

Так, згідно ст. 1 Закону України «Про інформацію», інформація – це будь-які відомості та / або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [1].

Разом з тим, С. В. Ясечко зазначає, що законодавець не врахував усіх природних властивостей інформації, а саме, дві з них, які є важливими для визначення її правового режиму та врахування негативних наслідків порушення прав. Вона визначає, що інформація, з одного боку, – це «відомості» (які мають зміст), і на цьому понятті ґрунтується Закон України «Про інформацію», а з другого, – інформація є

«повідомленням» (яке не має змісту) [2, с. 18]. З даною думкою не можна погодитися, оскільки будь-яке повідомлення все одно несе в собі певний зміст.

Крім того, на основі ст. 20 Закону України «Про інформацію», за порядком доступу інформація поділяється на відкриту інформацію та інформацію з обмеженим доступом. Відповідно, у ст. 21 цього ж закону наводиться перелік різновидів інформації, до якої обмежується доступ, а саме, це є конфіденційна, таємна та службова інформація, де порядок доступу до неї та режим користування визначається законодавством та іншими нормативними актами.

У свою чергу, відкрита інформація складається з відомостей, які є необмеженими для ознайомлення. Така інформація не визнається об'єктом цивільного права, у зв'язку з тим, що до неї не можна закрити доступ для всіх бажаючих: вона може вільно (без чийого-небудь на те дозволу) використовуватися і розповсюджуватися будь-якою особою [3, с. 237]. До даного типу інформації, згідно із Законом № 2657-ХІІ, відноситься будь-яка інформація, крім тієї, що віднесена законом до інформації з обмеженим доступом.

Нерідко інформація, до якої встановлено вільний доступ, має об'єктивне вираження у об'єктах права інтелектуальної власності. Так, контент веб-сайту переважно складається із об'єктів авторського права, суміжних прав, патентного права, засобів індивідуалізації, права на які належать окремим особам (при цьому не обов'язково даною особою є власник веб-сайту чи веб-сторінки), проте, зазвичай, веб-сторінка має текстовий вигляд, тому все ж таки найчастіше зустрічаються на останніх саме об'єкти авторського права. Наявність об'єктів права інтелектуальної власності часто зумовлює формування, так званого, унікального контенту, де унікальний контент – це інформація, яка не має аналогів на ресурсах схожої тематики, є результатом інтелектуальної праці та охороняється законом про авторське право.

Дана особливість зумовлює окремий режим використання та, зокрема, опублікування об'єктів авторського права у мережі Інтернет шляхом розміщення на веб-сторінках. Але при цьому особливості виникають саме у процесі використання об'єктів. Так, К.О. Зеров наголошує, що мережа Інтернет, так само і як будь-який інший прояв цифрового середовища, ніяк не змінює принципів сучасного авторського права та сутності авторських правовідносин, тобто об'єкти авторського права підлягають правовій охороні в цифровому середовищі так само, як і у звичайному, зокрема і при розміщенні останніх в мережі Інтернет [4, с. 16].

Загалом у міжнародному праві дане питання розглядається на трьох рівнях:

- перший рівень – Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів;
- другий рівень – Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС);
- третій рівень – Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятий Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 року (Договір ВОІВ про авторське право).

Так, у ст. 441 Цивільного кодексу України зазначається, що використання твору є його опублікування (випуск у світ); відтворення будь-яким способом і у будь-якій формі [5].

Як вбачається зі ст. 1 Закону № 3792-ХІІ, оприлюдненням є здійснена за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права дія, що вперше робить твір доступним для публіки шляхом опублікування, публічного виконання, публічного показу, публічної демонстрації, публічного сповіщення тощо.

При цьому, опублікування об'єкту можна поділити на два види:

- опублікування, як завершальний етап по безпосередньо створенню об'єкта авторського права;
- опублікування, як форма використання останнього.

Основною відмінністю між об'єктом авторського права у реальному світі та у цифровому середовищі є його об'єктивна форма втілення, яка у випадку цифрового

середовища є цифровою. Як вже наголошував К. О. Зеров, при такому опублікуванні відбувається «суттєва зміна умов використання твору, однак сама природа твору, зміст, обсяг авторських прав на нього залишаються незмінними» [4, с. 17]. Крім того, у Законі України «Про державну підтримку кінематографії в Україні» було затверджено поняття «електронна (цифрова) інформація», де остання визначалася як обмежений перелік видів творів (аудіовізуальні твори, музичні твори (з текстом або без тексту), комп'ютерні програми), «що знаходяться в електронній (цифровій) формі, придатній для зчитування і відтворення комп'ютером» [6]. Таким чином, законодавець визнав цифрову форму вираження об'єктів авторського права різновидом об'єктивної.

Тим не менше, слід відрізнити вираження об'єкту авторського права у цифровій формі від оцифрування (діджиталізації), де останній характеризується лише зміною форми вираження, коли об'єкт не створюється, а лише змінює свою форму вираження. Оскільки оцифрування має лише технічний характер, то оцифрований об'єкт не може визнаватися новим чи похідним об'єктом авторського права, у зв'язку з відсутністю творчого характеру. Тому на нього поширюється правова охорона лише як на окрему копію. При чому ситуація із переведенням об'єкту з одного цифрового формату до іншого є аналогічною, за умови відсутності в даному процесі елементу творчості.

Що ж до опублікування як форми використання об'єктів авторського права у мережі Інтернет, то першою особливістю є його транскордонність. Так, О. М. Пастухов у своєму дослідженні вказує, що «навіть якщо твір було розміщено в Інтернеті у країні, яка не має з Україною двосторонньої угоди про охорону авторських прав та не є учасницею багатосторонніх конвенцій з цього питання, і навіть якщо в цій країні така дія не вважається опублікуванням, він все одно в ту ж мить став доступним в Україні через «електронні системи інформації», а значить опублікованим, а також одним з тих творів, що «знаходяться в об'єктивній формі на території України» і, відповідно, охороняються згідно з її законодавством» [8, с. 32]. Проте, з даною думкою можна погодитись лише частково, оскільки є можливість, що доступ до певного веб-сайту (і до об'єкту авторського права відповідно) буде не загальнодоступним, а обмеженим за допомогою технічних засобів для окремих країн.

Тому можна зробити висновок, що територія, на яку поширюється правова охорона об'єктів авторського права, не обмежується територією України і країн, з якими вона підписала багатосторонні конвенції щодо відповідної охорони, за винятком тих територій, для яких доступ до певного веб-сайту є відсутнім.

Разом з тим, при дослідженні питання щодо форми використання об'єктів авторського права у мережі Інтернет, важливо з'ясувати, в рамках саме яких способів реалізується їх опублікування. Так, згідно ст. 1 Закону № 3792-ХІІ, одним із способів опублікування об'єктів авторського права є відтворення.

К. О. Зеров включає до нього:

- завантаження (введення) об'єкту в цифровій формі в мережу Інтернет вперше;
- короткострокові відтворення, які можуть мати місце між первинним введенням до мережі й прийомом одержувача. При цьому, останні не включаються до випадків вільного використання твору з зазначенням імені автора, згідно з вітчизняним законодавством. Однак, у положеннях Директиви Європейського парламенту і ради 2001/29/ЄС від 22 травня 2001 року про гармонізацію окремих аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві (Директива 2001/29/ЄС), за певних умов дозволяють вільне тимчасове відтворення; відтворення у вигляді збереження копії твору у цифровій формі на пристрої одержувача (кінцевого користувача) [4, с. 28–29].

Крім того, у Договорі ВОІВ про авторське право виділяються ще два способи використання об'єктів авторського права: розповсюдження (англ. Right of Distribution), згідно ст. 6, стосується записаних екземплярів, які можуть бути випущені в обіг лише у вигляді матеріальних об'єктів, на які може бути передане право власності, та публічне сповіщення (доведення до загального відома) публіки об'єктів (англ. Right of Communication to the Public), сутністю якого є поширення своїх творів до загального відому суспільства.

Вищевказаний поділ на способи є характерним і для країн-членів ЄС (ст. 3 та ст. 4 Директиви 2001/29/ЄС) та знайшов своє відображення у ст. 174 Угоди про асоціацію [4, с. 30].

*Висновки.* Правовий режим інформаційного наповнення залежить безпосередньо від виду інформації, яка розміщується на веб-сторінці. Якщо ж це відкрита інформація, то до неї відкритий вільний доступ користувачів веб-сайту, остання може вільно використовуватися та розповсюджуватися. Що ж до інформації з обмеженим доступом, то залежно від його різновиду, законодавством та іншими нормативними актами встановлено окремий порядок доступу до нього та режим користування, згідно Закону України «Про інформацію».

Разом з тим, у частині відкритої інформації існує особливість режиму її використання, у випадку якщо вона має об'єктивне вираження у об'єкті права інтелектуальної власності, зокрема у об'єкті авторського права. Перш за все, необхідно вказати на ознаку транскордонності правової охорони вищевказаних об'єктів в силу технічних особливостей веб-сайту. Разом з цим, опублікування об'єкту поділяється на два види: опублікування, як завершальний етап по безпосередньо створенню об'єкта авторського права, та опублікування, як форма використання останнього. Де останнє охоплюється двома способами його використання: відтворенням та публічним сповіщенням об'єкту так, що користувачі мережі Інтернет можуть здійснити доступ до відповідних об'єктів із будь-якого місця й у будь-який час за власним вибором. При чому черговість застосування вказаних способів може суттєво відрізнятися залежно від об'єкту.

*Аннотація.* В статті проаналізована проблематика правового режиму інформаційного наповнення веб-сайта, в частности исследовано законодавство и позиции ученых относительно особенностей электронной информации и правовых аспектов ее использования. Выявлено, что правовой режим информационного наповнення зависит непосредственно от вида информации, которая размещается на веб-странице и ее объективной формы выражения. При этом распространение информации, выражаемой через объекты интеллектуальной собственности, делится на два вида: опубликование, как завершающий этап создания объекта авторского права, и опубликование, как форма использования последнего. Причем последнее охватывается двумя способами его использования: воспроизведением и публичным оповещением объекта. Методологической основой работы являются диалектический, системный, сравнительно-правовой и формально-юридический методы.

*Ключевые слова:* веб-сайт, информационное наповнення сайта, контент, объект права интеллектуальной собственности, правовой режим.

*Abstract.* The article analyzes the problems of the legal regime of information content of the website, in particular, examines the legislation and positions of scientists regarding the features of electronic information and legal aspects of its use. It is revealed that the legal regime of information content depends directly on the type of information that is placed on the Web page and its objective form of expression. At the same time, the dissemination of information expressed through intellectual property objects is divided into two types: publication, as the final stage of creating a copyright object, and publication, as a form of using the latter. Moreover, the latter is covered by two ways of using it: reproduction and public notification of the object. The methodological basis of the work is dialectical, systematic, comparative legal and formal legal methods.

*Key words:* website, website content, content, object of intellectual property rights, legal regime.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р., № 2657-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 48. Ст. 650. (Із змінами).
2. Ясечко С. В. Цивільно-правова відповідальність за порушення права на інформацію: монографія. Харків: Діса плюс, 2013. 202 с.
3. Жорнокуй Ю. М. Правовий режим інформації, розміщеної на веб-сторінці акціонерного товариства та відповідальність за її недостовірність. *Правове регулювання відносин у мережі Інтернет*: монографія. А. П. Гетьман та ін.; за ред. С. В. Глібока, К. В. Єфремова. Харків, 2016. С. 231–253.
4. Зеров К. О. Особливості захисту прав на твори, розміщені в мережі Інтернет: монографія. Київ: Інтерсервіс, 2018. 220 с.
5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р., № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356. (Із змінами).
6. Про державну підтримку кінематографії в Україні: Закон України від 23 березня 2017 р., № 1977-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 20. Ст. 240. (Із змінами).
7. Пастухов О. М. Авторське право у сфері функціонування всесвітньої інформаційної мережі Інтернет: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2002. 174 с.